

Sygn. akt I CSK 3231/22

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Załucki

w sprawie z powództwa K. W. i D. W.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,
na posiedzeniu niejawnym 22 lutego 2023 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 23 grudnia 2021 r., sygn. akt V ACa 808/19,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pozwany Bank S.A. z siedzibą w W. skierował do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną przeciwko wyrokowi Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 23 grudnia 2021 r., zmieniającemu wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 2 kwietnia 2019 r. poprzez uwzględnienie powództwa K. W. i D. W. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Pozwany uzasadnił wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania występowaniem szeregu następujących zagadnień prawnych:

1. Czy dowolność ustalania bankowych tabel kursowych (rozumiana jako swoboda przedsiębiorcy w ustaleniu cennika) może być podstawą abuzywności klauzul umownych odsyłających do tych tabel (zagadnienie dotyczy wykładni art. 385 § 1 k.c.)?

2. Czy sposób wykonywania klauzul umownych nie ma znaczenia dla oceny ich abuzywności również wtedy, kiedy klauzule te jedynie przyznają stronom kompetencje do kształtowania praw i obowiązków, nie kształtują zaś tych praw i obowiązków bezpośrednio (zagadnienie dotyczy wykładni art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385² k.c.)?

3. Czy istnienie możliwości wypłaty i spłaty kredytu walutowego (denominowanego) bezpośrednio w jego walucie eliminuje możliwość stwierdzenia abuzywności klauzul przeliczeniowych z uwagi na brak ich obligatoryjnego zastosowania w odniesieniu do konsumenta (zagadnienie dotyczy wykładni art. 385¹ § 1 k.c.)?

4. Czy w wypadku umowy kredytu denominowanego do waluty obcej, w której kwota kredytu i kwota rat kredytu została wyrażona w walucie obcej oraz zawierającej wyraźnie postanowienie dotyczące spłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej, wyeliminowanie klauzul dotyczących ryzyka walutowego może prowadzić do stwierdzenia nieważności (bezskuteczności) umowy jako następstwa abuzywności tych klauzul (zagadnienie dotyczy wykładni art. 385¹ § 2 k.c. i art. 58 § 1 k.c. oraz art. 354 § 1 k.c. i art. 69 ust. 3 p.b.)?

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. – zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z 14 września 2012 r., I UK 218/12 – nie publ.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego

z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu na okolicznościach mieszczących się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu. Skarżący, wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, powinien sformułować to zagadnienie, wskazać na wyłaniające się poważne wątpliwości interpretacyjne, przytoczyć argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen i wykazać, że wyjaśnienie przedstawionego zagadnienia będzie miało znaczenie zarówno dla praktyki sądowej, jak i dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej. Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym (zob. np. postanowienie SN z 26 października 2021 r., I CSK 266/21 oraz z 30 czerwca 2021 r., III CSK 53/21).

Wskazane kwestie nie stanowią nowych, skomplikowanych problemów o charakterze prawnym.

Do zagadnienia pierwszego: Podniesiona kwestia została już wyczerpująco wyjaśniona w orzecnictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych (zob. np. wyroki SN z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; 6 kwietnia 2022 r., II CSKP 91/22; 26 kwietnia 2022 r., II CSKP 550/22; 28 kwietnia 2022 r., II CSKP 40/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22; 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22; 30 czerwca 2022 r., II CSKP 656/22; 8 września 2022 r., II CSKP 1094/22). Zgodnie z powszechnie reprezentowanym stanowiskiem klauzule przelicznikowe niedające konsumentowi-kredytobiorcy możliwości wyliczenia na ich podstawie wysokości świadczeń należnych kredytobiorcy są co do zasady uznawane za abuzywne. To, czy dana klauzula została sformułowana w sposób dostatecznie ścisły wynika zaś z wykładni dokonywanej na podstawie art. 65 k.c.

Do zagadnienia drugiego: Przesłankami stwierdzenia abuzywności klauzuli umownej są: brak indywidualnego uzgodnienia postanowienia umownego, jego

sprzeczność z dobrymi obyczajami, rażące naruszenie interesów konsumenta. W przepisie tym zatem nie przewidziano uzależnienia orzeczenia w przedmiocie abuzywności od sposobu wykonywania umowy. Sprzeciwia się temu również konieczność oceny postanowień umownych na chwilę zawarcia umowy, która jednoznacznie wynika zarówno z orzecznictwa TSUE, jak i Sądu Najwyższego (zob. np. uchwała 7 sędziów SN z 20 czerwca 2018 roku, III CZP 29/17 oraz wyrok TSUE z 20 września 2017 r., C-186/16, R. P. Andriuc i in. przeciwko Banca Romaneasca SA.). Również w wyroku II CSKP 656/22 SN stwierdził, że *postanowienia umowy zawartej z konsumentem, przyznające bankowi swobodę kształtowania kursu waluty obowiązującego w ramach stosunku umownego, a przez to swobodę kształtowania wysokości świadczenia własnego i drugiej strony, należy uznać za niedozwolone postanowienia umowne, choćby bank w rzeczywistości korzystał z tej swobody w sposób oględny, nie naruszając rażąco interesów drugiej strony.*

Do zagadnienia trzeciego: Wybór jednego z dostępnych sposobów spłaty kredytu stanowi już zachowanie konsumenta następce wobec zawarcia umowy. Abuzywność postanowień umownych ocenia się natomiast na chwilę jej zawarcia.

Do zagadnienia czwartego: Ocena możliwości dalszego utrzymania umowy nie jest zależna od waluty udzielonego kredytu, ani waluty, w której uiszczane są raty, lecz od ustalenia czy po wyeliminowaniu klauzul uznanych za abuzywne, umowę można dalej wykonywać. W wyroku wydanym w połączonych sprawach C-80/21 – C-82/21 TSUE wskazał, że artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym sąd krajowy może stwierdzić nieuczciwy charakter nie całości warunku umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, lecz jedynie elementów tego warunku, które nadają mu nieuczciwy charakter, w związku z czym warunek ten pozostaje, po usunięciu takich elementów, częściowo skuteczny, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku, który ma wpływ na jego istotę, czego zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego. Jednocześnie potwierdził też, że przepisy te stoją na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym

sąd krajowy może, po stwierdzeniu nieważności nieuczciwego warunku znajdującego się w umowie zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, która to nieważność nie pociąga za sobą nieważności tej umowy w całości, zastąpić ten warunek przepisem dyspozytywnym prawa krajowego.

Na ten temat wypowiedział się również Sąd Najwyższy w wyroku z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22: *Wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością.*

Z tej przyczyny Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy nie orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego wobec braku w odpowiedzi powodów wniosku obejmującego zasądzenie kosztów w razie odmowy przyjęcia skargi do rozpoznania.